

12. oktober 2026

EM2026/249
Erik Jensen

Forslag til inatsisartutbeslutning om Grønlands indgåelse af aftale mellem Kongeriget Danmarks regering sammen med Naalakkersuisut og Amerikas Forenede Staters regering om ændring og supplerung af overenskomst af 27. april 1951 i henhold til Den Nordatlantiske Traktat mellem Kongeriget Danmarks regering og Amerikas Forenede Staters regering om forsvaret af Grønland (1951-forsvarsaftalen) med senere relevante tillægsaftaler relateret hertil.

(Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Råstoffer)

Siumut har gennem flere år arbejdet for, at aftaler om Grønland ikke længere indgås uden Grønlands deltagelse.

Aftaler om Grønland skal indgås **sammen med Grønland**.

Dette var også et af de centrale budskaber i Siumuts valgkamp til Folketinget i foråret 2026.

Det har altid været en vigtig målsætning for Siumut, både når partiet har stået i spidsen for Naalakkersuisut, og når det har deltaget i regeringssamarbejdet. Derfor blev Igaliku-aftalen underskrevet i 2004, da Siumut stod i spidsen for Naalakkersuisut i samarbejde med Inuit Ataqatigiit. Det var dengang et stort og særdeles vigtigt skridt i vores lands historie.

Den nye aftale er ligeledes et meget stort og vigtigt skridt, og det er vi grundlæggende tilfredse med i Siumut.

Siumut har dog hele tiden haft den principielle opfattelse, at forsvarsaftalen fra 1951 burde have været genforhandlet i sin helhed. Vi ønsker derfor at stille større krav og opnå yderligere resultater frem for blot at stille os tilfredse med en supplerende aftale.

Det begrundes vi med følgende:

1. Grønland har siden 1951 fået en helt anden status. Vi har vores eget Inatsisartut og Naalakkersuisut, og demokratiet er blevet indført. Vi er ikke længere en koloni!
2. Med anerkendelsen af os som et folk i selvstyreloven er det Grønlands befolkning og Inatsisartut, der skal træffe beslutninger om, hvordan vores land må anvendes, og hvem der må anvende det.
3. Ifølge FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder kan der ikke træffes beslutninger eller gennemføres handlinger om anvendelsen af oprindelige folks land uden om det pågældende folk.
4. Mens det grønlandske folk bevæger sig mod statsdannelse, skal vi sikre en fremtid, som vores efterkommere har medbestemmelse over, og hvor deres prioriteringer og synspunkter bliver inddraget.

Vi vil kraftigt understrege, at Naalakkersuisuts helt lukkede håndtering af forhandlingerne over for befolkningen, partierne og de folkevalgte har skabt utryghed.

Selvom Siumut deltog i Naalakkersuisut, er hverken vores eget medlem af Naalakkersuisut eller partiets bagland blevet tilstrækkeligt informeret, og partilederne er heller ikke blevet indkaldt til møder.

Derfor har vi sagt nej til et regeringssamarbejde, der er helt lukket og uden inddragelse. Vi mener, at lederne af samtlige partier som minimum burde have været inddraget i et tæt samarbejde om en aftale af så stor betydning. Det er imidlertid ikke sket.

Vi blev først orienteret, efter at aftalen var indgået. Det er en fremgangsmåde, som ikke er i overensstemmelse med demokratisk medbestemmelse, og som vi har svært ved at acceptere.

Vi støtter aftalen, men vi kritiserer den måde, forhandlingerne er blevet gennemført på. De to ting skal holdes adskilt.

Aftalen sikrer, at de allierede i NATO fortsat samarbejder, og at vores land kan bevæge sig fremad med tryghed som grundlag. Det er også beskrevet i Siumuts målsætninger.

Hvis forhandlingerne alene har haft tryghed som deres centrale mål, er dette mål blevet opnået.

Det skal samtidig bemærkes, at forhandlingerne har medført en binding til en varig amerikansk tilstedeværelse i vores land. Dette kan kun ændres, hvis samtlige parter er enige om det.

Siumut vil understrege, at denne aftale ikke sætter spørgsmålstejn ved vores lands ret til statsdannelse og selvstændighed. Vi ønsker dog, at Naalakkersuisut fremlægger en klar juridisk redegørelse for, hvordan aftalens afsnit XI kan påvirke Grønlands fremtidige selvstændighed, medlemskab af NATO og muligheden for at føre en selvstændig forsvarspolitik.

Når Grønland i fremtiden bliver en selvstændig stat, er det grønlænderne selv, der skal udforme vores lands forsvars- og udenrigspolitik.

Ser vi på historien, har samfundets indtægter fra amerikanernes anvendelse af vores land og deres militære tilstedeværelse alene bestået af skatteindtægter fra de ganske få ansatte. Det skal ændres.

Den nye aftale skal gavne borgernes dagligdag, erhvervslivet og uddannelsesområdet i vores land. Vi skal ikke skabe et Pituffik 2.0.

Aftalen åbner mulighed for amerikanske militære aktiviteter i Narsarsuaq og Mestersvig. Naalakkersuisut skal tydeligt redegøre for begrundelserne for valget af disse steder. Vi skal også have belyst, hvilke konsekvenser det kan få for råstoffer, olie og fremtidige erhvervsmuligheder.

Det skal sikres, at både militæret og civilbefolkningen får gavn af infrastrukturen. Siumut mener derfor, at det såkaldte »dual-use«-princip skal lægges til grund.

Siumut kræver, at der arbejdes for, at service- og driftskontrakter tildeles virksomheder, som er 100 procent grønlandsk ejede. Ejerskabet skal være reelt, beslutningskompetencen skal ligge i Grønland,

og de økonomiske gevinster skal så vidt muligt blive i landet. På den måde skal vi forhindre, at virksomheder kun er grønlandsk ejede af navn.

Det skal således forhindres, at såkaldte skuffeselskaber eller stråmandsvirksomheder kan føre store beløb ud af landet – altså virksomheder, der oprettes for at skjule, hvem der reelt står bag dem. Det er ikke tilstrækkeligt blot at prioritere virksomheder i Grønland. Siumut mener, at vi skal sikre, at vores land får en reel økonomisk gevinst.

Derfor skal vores land som opfølgning på aftalen stille følgende krav:

1. At der i forbindelse med aftalens ikrafttræden indgås en særskilt aftale om oprydning efter amerikansk militær forurening med klare tidsfrister, ansvarsforhold og finansiering.
2. At der ryddes op ved Camp Century, Dye 2 og Dye 3 på indlandsisen samt ved tidligere amerikanske militæranlæg. Der skal indgås en særskilt aftale om Naalakkersuisuts arbejde med dette.
3. At lokalt ejede virksomheder prioriteres ved etablering af militærbaser, og at servicekontrakter tildeles virksomheder, som er 100 procent grønlandsk ejede.
4. At alle ansatte, der opholder sig i Grønland, bidrager med størst mulige skatteindtægter til landskassen.
5. At amerikanerne betaler til landskassen for deres brug af arealer.
6. At grønlandske studerende får adgang til stipendier ved amerikanske universiteter.
7. At et fast antal kollegiepladser stilles til rådighed for grønlandske studerende ved amerikanske universiteter.
8. At amerikanerne under hele deres tilstedeværelse i Grønland deltager i eftersøgninger i samfundet.
9. At USA og Grønland opretter en fond, der støtter befolkningens kulturelle og åndslivsmæssige initiativer.
10. At det præciseres i aftalen, at oprydningen efter amerikansk forurening i Grønland påbegyndes straks, og at der fremover stilles krav om løbende oprydning.
11. At Grønland kræver etablering af en opfølgningsgruppe på højt niveau, som mødes regelmæssigt for at sikre, at aftalen bliver overholdt.

Derudover kræver vi, at samarbejdet med USA skaber nye muligheder for uddannelse, forskning, handel og erhvervsliv i Grønland. De næste opgaver bliver at sikre, at samarbejdet kommer vores land til større gavn.

Aftalen skal ikke alene føre til beskyttelse af vores land, men også til udvikling af det.

Siumut kræver, at de gældende regler om atomvåben i Grønland ikke ændres. Naalakkersuisut skal også klart bekræfte, at den nye aftale ikke skaber nye muligheder for placering, transport eller opbevaring af atomvåben.

Vi forventer, at vores land kan påvirke aftalens indhold gennem sine krav. Ellers vil Inatsisartut blive placeret i en rolle, hvor det blot forventes at nikke ja.

Naalakkersuisut skal afholde borgermøder langs kysten og grundigt forklare, hvad aftalen konkret betyder for det grønlandske samfund. Indtil nu har vi manglet en uddybende forklaring. Kommunernes borgmestre og kommunalbestyrelser skal også have det bedst mulige informationsgrundlag.

Siumut ønsker, at der tages skridt hen imod, at Grønland selv overtager den fulde kompetence på det udenrigspolitiske område.

Vores lands internationale forbindelser skal styrkes. Der skal arbejdes for, at Grønlands repræsentation i Washington får egne, passende og synlige kontorlokaler frem for at være placeret i kælderens under den danske ambassade.

Grønland skal være mere synligt i verden – med sin egen stemme, sine egne interesser og sin egen fremtid.

Siumut betragter den nye aftale som et særdeles vigtigt skridt. Arbejdet med at omsætte den til konkrete resultater er imidlertid først ved at begynde.

Aftalens succes skal ikke alene måles ved underskrivelsen. Den skal måles på, hvor meget borgerne, virksomhederne og de unge får ud af den.

Vores lands position skal styrkes. Vores lands økonomi skal styrkes. Og grønlanderne skal selv træffe beslutninger om vores lands fremtid.

Siumut kræver, at der ved gennemførelsen af aftalen oprettes en politisk opfølgningsgruppe med deltagelse af samtlige partier, der støtter aftalen.

Opfølgningsgruppen skal orienteres regelmæssigt og høres, inden der træffes væsentlige beslutninger.

Der skal i den forbindelse være særlig opmærksomhed på nye militærbaser, miljøforhold, grønlandsk ejede virksomheder, lufthavnenes anvendelse til civile formål og de fordele, samarbejdet med USA skal give det grønlandske samfund.

Støtte til aftalen betyder ikke, at Naalakkersuisut kan træffe beslutninger alene. De, der står bag aftalen, skal også have mulighed for at følge udviklingen og få indflydelse.

Afslutningsvis vil vi fra Siumut rette en hjertelig tak til alle de embedsfolk, der har arbejdet hårdt for at gennemføre denne store opgave og opnå dette omfattende resultat. Tak til Naalakkersuisut for det store arbejde. Lad os også gøre de næste skridt til et fælles mål og udnytte, at verdens stærkeste stormagt har betragtet vores land som en stat.

Med disse bemærkninger ønsker Siumut, at vores ønsker bliver behandlet grundigt i udvalget. Vi forventer samtidig, at spørgsmålene bliver besvaret med udgangspunkt i vores ønsker og bemærkninger.

Siumut henviser hermed denne særdeles vigtige sag til videre behandling i Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Udvalg.

Tak.

Erik Jensen, Siumut